

N. Raos *

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada
Ksaverska cesta 2, p.p. 291
10 001 Zagreb

Polaganje ispita

Nedavno sam bio počasni sudionik jednog vrlo zanimljivog i nadasve simpatičnog znanstvenog skupa. Čitatelj se naravno pita što to znači. To što sam bio počasni sudionik znači da sam održao plenarno (i to prvo) predavanje, a što se pak tiče pridjeva “simpatičan” on se odnosi prije svega na sudionike toga skupa. Osim četvorice plenarnih predavača svi su drugi sudionici bili studenti, bilo da su sudjelovali kao predavači ili kao autori postera. Skup se, 17. i 18. svibnja 2018., održao u Osijeku, na tamošnjem Agronomskom fakultetu, pod naslovom “1st International Students’ GREEN Conference”, ili jednostavno ICS GREEN 2018.¹ Meni je jako dobro došao jer sam u predavanju “Mjesto čovjeka u svemiru” dobio priliku da malo širi krug prirodoslovaca upoznam sa svojom novom znanstveno-popularnom knjigom² i da, razumije se, sklopim nova poznanstva. No to nije razlog zašto sve ovo pišem.

Povod za pisanje mi je predavanje jednog plenarnog predavača. Malo nas je, plenarnih predavača bilo (četiri, svakog dana po dvojica), što je razumljivo jer je skup bio namijenjen prije svega prezentaciji studentskih radova. U redu je bilo i to što su plenarna predavanja bila ograničena na dvadeset minuta, jer – istini za volju – to je dovoljno vremena da se kaže sve što treba, a da se pritom ne gnjavi slušateljstvo. No dvadeset minuta je ipak malo vremena, pa čovjek mora jako paziti što će reći. Upravo se to jednom od nas četvorice dogodilo – i to na najgori mogući način.

Kako je počeo predavanje? Dakle, kaže, zovu ga iz Osijeka, a on ne zna što će. Da prihvati ili ne prihvati poziv? Govorit će, razumije se, o onome čime se bavi, o onome što istražuje, no što dalje? Slušat će ga studenti, zna se, pa mora izbaciti teže, matematičke dijelove. Ima na raspolaganju samo dvadeset minuta, pa će morati mnogo toga ispustiti. I tako se, obrazlaže on natanane slušateljstvu, mučio mjesec dana da pripremi dvadesetminutno predavanje.

I nije u cijeloj priči najgore što je predavač potrošio četvrtinu dragocjenog vremena da bi opisao publici priređivanje onoga što će tek vidjeti i čuti, nego što je uopće išao o tome govoriti. Davno sam napisao da predavač nikada ne smije govoriti kako je pripremio predavanje.³ Jer ako kaže kako ga je spremao dugo i teško, znači da je nedorastao temi. Ako pak kaže da je to učinio lako, onda podcjenjuje publiku. Na kraju krajeva koji majstor govori o svojem radu? Kako biste se osjećali da vam k stolu pride kuhar pa vam stane govoriti koliko se namučio dok nije izvukao tijesto za vaše štrukle?

No ima u toj priči i nešto više. Riječ je o tome da se plenarni predavač pojavio pred publikom kao student pred profesorom. Polagao je ispit. Nije on jedini.

Ne da nije jedini, nego je nažalost malo predavača koji se ne ponašaju poput njega, koji ne polažu ispit. Kad treba održati predavanje, naš znanstvenik hoće sve reći a kada radi poster trudi se iz petnih žila da na njemu sve prikaže. Gomilaju se podatci, grafikoni i tablice s bezbrojnim brojem suvišnih brojeva. I ne dao ti Bog da autoru što prigovoriš, da kažeš kako nije trebao sve prikazati.^{**} On je (pre)ponosan na svoje djelo. Kako da ne prikaže ono do čega je svojim trudom došao, što je svojim radom postigao? Zar da sam sebi umanjuje zasluge?

I tu dolazimo do temeljne zablude. Podatak (“informacija”) ne može biti svrha samom sebi. Znanstveni skupovi postoje zato da se znanstvenici upoznaju i da vide tko, što, kako i zašto istražuje. Oni služe informiranju, a ne ocjenjivanju. Nije to polaganje ispita.

Ponovno upadamo u zamku informacijskog doba. Količina prenesenog znanja nije razmjerna količini informacije. Jedna riječ, jedan broj, jedan podatak – ali pravi – može reći više nego stotinu drugih koji to nisu. Treba znati odabrati ono što je bitno, treba znati odvojiti žito od kukolja. Nikad na slajdu ne prikazujem više od deset brojeva, s time da predavanje koncipiram tako da na svake dvije minute dolazi jedan slajd. I opet uspijevam sve reći. Gomilanje podataka samo zbunjuje slušatelja a sudionika skupa odbija od postera. Isto vrijedi i za gomilanje riječi u rečenici.

I što da na kraju kažem? Neki naši kolege provedu cijeli radni vijek a da ne iziđu iz škole. Što god da rade, polažu ispit. Pred kime, to valja da sami ne znaju.

Literatura

1. Program of the 1st International Student’s GREEN Conference, May 17–18, 2018, Faculty of Agriculture in Osijek, Osijek 2018.
2. N. Raos, *The Cookbook of Life – New Theories on the Origin of Life*, Kemija u industriji i HDKI, Zagreb, 2018.
3. N. Raos, Kako ovladati govorničkim umijećem (i održati dobro stručno predavanje), *Arh. Hig. Rada Toksikol.* 53 (2002) 11–20.

* Dr. sc. Nenad Raos
e-pošta: raos@imi.hr

** Kada sam uređivao knjigu eseja namijenjenih nastavnicima srednjih škola *Nove Slike iz kemije* (Školska knjiga i Hrvatsko kemijsko društvo, Zagreb, 2004.) dobio sam rukopis u kojem je autor opisivao kako je punio kolonu za kromatografiju – da bi se vidio, kako reče, i njegov doprinos istraživanju.